UTTAN ÚR HEIMI

Tað er fólkamorð

Tann serliga menningarnevndin hjá bretska Undirhúsinum sigur seg ikki vera í iva um, at ágangurin ímóti sivilfólkinum í sudanska landspartinum Darfur er fólkamorð.

Í einari frágreiðing, sum nevndin legði fram í gjár, stendur, at ágangurin í Darfur hevur kravt nógv fleiri mannalív, enn ST og aðrar altjóða keldur hava sagt. Nevndin sigur, at ágangurin ímóti sivilfólkinum hevur verið so umfatandi og ræðandi, at tað ber ikki til at lýsa tað sum annað enn fólkamorð, og nevndin heldur eisini, at heimsins politisku leiðarar hava gjørt alt ov lítið fyri at steðga áganginum.

ST hevur fyrr sagt, at umleið 70.000 fólk eru deyð av hungri, sjúkum og álopun í Darfur, men sambært menningarnevndini hjá Undirhúsinum umfatar tað talið bara tíðarskeiðið frá mars til oktober í fjør. Tað veruliga talið er umleið 300.000, heldur nevndin. Aðrar óheftar keldur vilja vera við, at talið liggur um 180.000, og at umleið ein millión fólk eru rikin frá húsi og heimi.

Ikki stuttligt at vera kópur

Fleiri túsund veiðimenn eru nú á veg til Norðurkanada at veiða kóp, og veiðan í ár sigst vera tann størsta nakrantíð.

Grønlandskópurin verður veiddur tvær vikur eftir, at hann er komin í heimin, og áðrenn feldurin verður hvítur. Kanadisku myndugleikarnir siga, at áhugin fyri veiðini hevur ongantíð verið so stórur sum í ár, og teir rokna við, at veiðimenninir fara at forvinna einar 100 milliónir krónur í vár. Skinnini verða seld av landinum, og tann størsti parturin fer til Noregs, Danmarkar og Kina.

Tey seinastu fjøruti árini hava djóraverndarfelagsskapir og onnur mótmælt kópaveiðuni. Tey vísa á, at kóparnir verða slignir í høvdið við einum gassa, áðrenn skinnið verður togað av teimum, men at tað er minni enn so vist, at allir kóparnir doyggja av slagnum. Veiðimenninir halda uppá, at kóparnir doyggja beinanvegin, og at teir halda allar tær reglur, sum myndugleikarnir hava álagt teimum.

Krevja 10 ára fongsul

Russiska ákæruvaldið krevur, at fyrrverandi stjórin í oljufelagnum Yukos, Mikhail Khodorkovskij, skal sita tíggju ár í fongsli, tí hann er sekur í sviki og skattasviki.

Rættarmálið ímóti fyrrverandi stjóranum hevur vart í fleiri mánaðir og fer nú at nærkast endanum. Khodorkovskij og ein starvsfelagi hansara, sum eisini er ákærdur, halda uppá, at teir eru ósekir, og at málið í veruleikanum er ein roynd hjá myndugleikunum at revsa teir, sum teir hava lagt seg út í politikkin hjá Vladimir Putin, forseta og stjórnini í Moskva.

Ákæruvaldið vil vera við, at Mikhail Khodorkovskij og Platon Lebedev koyrdu fleiri milliardir krónur í egnan lumma, tá eitt dóturfelag hjá Yukos bleiv einskilt, og at báðir hava svikað í skatti. Kravið hjá ákæruvaldinum er, at teir skulu fáa tíggju ára fongsul, sum er lógarinnar harðasta revsing, skrivar Reuter úr Moskva.

Metár hjá Norden

Árið í fjør royndist so væl hjá danska reiðarínum Norden, at tað gjørdist tað besta í søgu felagsins.

Umsetningurin hjá reiðarínum var í fjør 6,7 milliardir krónur, og tað var meiri enn tvær ferðir so nógv sum árið fyri. Úrslitið fyri skatt var 1,5 milliard krónur í avlopi ella meiri enn tríggjar ferðir so nógv sum í 2003 og harvið tað besta í teirri 134 ára longu søguni hjá felagnum, skrivar Politiken.

Leiðslan í Norden væntar, at avlopið í ár verður eisini hálv onnur milliard krónur. Tá er vinningurin av seks skipum, sum felagið skal selja, íroknaður.

Eitt øðrvísi val hesaferð men ikki demokraiskt

Robert Mugabe, forseti, heldur røðu á einum veljarafundi fyrr í vikuni

Í dag er tjóðartingsval í Zimbabwe, men longu undan valinum er greitt, at valið verður hvørki frítt ella demokratiskt

VAL
Árni Joensen
fartekst@mail.dk

Valstríðið upp undir zimbabwiska tjóðartingsvalið í dag hevur verið øðrvísi enn onnur valár. Tað hevur verið munandi friðarligari, og andstøðan hevur ikki kært seg um so nógvan harðskap hesaferð sum undan øðrum valum.

Men tað merkir kortini ikki, at Zimbabwe er vorðið demokratiskt, ella at valið í dag er demokratiskt, skrivar Reuter. Rætt er tað, at stýrið hjá Robert Mugabe, forseta hevur framt ymsar broytingar í vallógini, men tað hevur ikki givið andstøðuni betri møguleikar at reka valstríð enn fyrr. Eitt nú fær andstøðan framvegis ikki rúmd í fjølmiðlunum, og andstøðupolitikarar og teirra stuðlar eru í støðugum vanda fyri ágangi.

Mánadagin kunngjørdi mannarættindafelagsskapurin Human Rights Watch eina frágreiðing, sum millum annað sigur, at altjóða samfelagið kann ikki viðurkenna valið í Zimbabwe í dag, og tað sama segði Amnesty International í síðstu viku.

Búskapurin í Zimbabwe liggur í skeljasori, og meginparturin av fólkinum líðir neyð. Herfyri viðgekk Robert Mugabe, at fólkið hevur tørv á meiri mati, men hann hevur sýtt fyri at taka ímóti útlendskari hjálp. Stjórnin hevur skipað so fyri, at fólk fáa mat frá tí almenna, og Amnesty International og ST siga seg hava prógv fyri, at stjórnin hevur nýtt mattrotið sum lið í sínum valstríði.

Sambært altjóða hagtølum er meðal livialdurin í Zimbabwe 37,8 ár.

Stórbýir eru vandaøki

Jarðskjálvtar, flóðaldur og ódnir fara at gera størri skaða í framtíðini, og vandin er serliga stórur í teimum stóru býunum

ÁVARING
Árni Joensen
fartekst@mail.dk

Jarðskjálvtarnir í Indonesia og flóðaldan annan jóladag eru grundarlagið undir einari nýggjari frágreiðing, sum Heimsbankin og Columbia University í USA hava skrivað um vandan fyri náttúruvanlukkum og tær avleiðingar, ið kunnu standast av teimum.

Í frágreiðingini stendur millum annað, at tann stóra flytingin til stórbýirnar økir vandan fyri, at náttúruvanlukkur fara at krevja fleiri mannalív í framtíðini, og at vandin fyri jarðskjálvtum, flóðaldum og vatnflóð er serliga stórur í teimum býunum, sum eru við sjógvin.

Niðurstøðan í frágreiðingini er, at 82 prosent av heimsins íbúgvum eru í vanda fyri at verða rakt av vatnflóð ella flóðaldum, og at 70 prosent kunnu verða rakt av turki. Sagt verður, at vandin fyri oyðandi náttúruvanlukkum er serliga stórur í londum sum Taiwan, Costa Rica, Filipsoyggjunum, Japan, Vietnam, El Salvador, Nikaragua, Kili og Nepal.